

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Філологічний факультет
Кафедра філософії та культурології

 «ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан філологічного факультету
 проф. Борис БУНЧУК
«12» серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

РЕЛІГІЄЗНАВСТВО
вибіркова

Освітньо-професійна програма: Культурологія
Спеціальність: 034 Культурологія
Галузь знань: 03 Гуманітарні науки
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Факультет, на якому здійснюється підготовка фахівців: філологічний
Мова навчання: українська

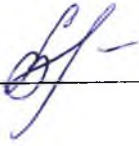
Чернівці 2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Релігієзнавство» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Культурологія» (спеціальність 034 «Культурологія»), затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (протокол № 5 від 27 квітня 2022 року)

Розробник та викладач: **Бродецький Олександр Євгенович**, доктор філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії та культурології

Погоджено з гарантом ОП та затверджено на засіданні кафедри філософії та культурології

Протокол № 1 від «12» серпня 2024 року

Завідувачка кафедри _____ Ольга РУПТАШ

Схвалено методичною радою філологічного факультету

Протокол № 1 від «12» серпня 2024 року

Голова методичної ради
філологічного факультету _____ Алла АНТОФІЙЧУК

Анотація навчальної дисципліни «Релігієзнавство».

Дисципліна комплексно презентує основи наукових знань про релігію як важливу складову духовно-інтелектуальної культури людства. Студентам надається система знань щодо суті релігійного світогляду, функцій релігії як соціального інституту та культурного феномена, розкривається специфіка різних типів релігії та їхні ціннісні, культурні, цивілізаційні контексти. Акцент робиться на етичних, комунікативних та соціально значущих аспектах функціональності релігій у соціумі; обґрунтовуються засади толерантності, міжрелігійного діалогу, схильності до компромісу між носіями різних світоглядних переконань.

Мета навчальної дисципліни.

Надати студентам комплексні знання в галузі релігієзнавства; навички осмислення суті релігійного світогляду з опорою на обізнаність із ключовими закономірностями розвитку й функціональності релігій світу та їхніх ціннісних і культурних засад; зорієнтувати студентів щодо можливостей ефективного застосування відповідних знань у майбутній фаховій діяльності.

Пререквізити.

Оскільки вивчення курсу «Релігієзнавство» передбачене у першому семестрі, то замість пререквізитів (тобто попередньо вивчених курсів) відзначимо кореляцію із тими, які вивчаються паралельно: «Логіка», «Вступ до спеціальності», «Первісна культура».

Результати навчання

Дисципліна спрямована на формування у здобувача вищої освіти таких результатів навчання, передбачених **Стандартом вищої освіти та освітньою програмою:**

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність працювати автономно.

ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної сфери, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетентності (ФК):

ФК 4. Здатність розуміти та інтерпретувати джерела культури (писемні, речові, візуальні) з урахуванням різних контекстів (історичного, соціального, антропологічного, політичного, релігійного, екологічного тощо).

Програмні результати:

ПРН 4. Знати та розуміти теоретичні підходи до визначення культури, її проявів та форм існування. ПРН 6. Виявляти, перевіряти та узагальнювати інформацію щодо різноманітних контекстів культурної практики, визначати ступінь їх актуальності із застосуванням релевантних джерел, інформаційних, комунікативних засобів та візуальних технологій. ПРН 7. Розуміти чинники культурної динаміки, принципи періодизації культурних процесів, їх специфічні риси та характеристики. ПРН 8. Інтерпретувати культурні джерела (речові, друковані, візуальні, художні) з використанням спеціальної літератури та визначених методик, аргументовано викладати умовиводи щодо їх змісту. ПРН 10. Розпізнавати та класифікувати різні типи культурних продуктів, визначати їх якісні характеристики на основі комплексного аналізу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати сутність феномена релігії, її функції; джерела генези, ключові тенденції розвитку, доктринальний зміст і конфесійні варіації релігій світу; ключові категорії та принципи академічного релігієзнавства;

розуміти зв'язки особливостей формування та функціонування релігій світу з відповідними соціокультурними та географічними умовами; значущість принципів толерантності та світоглядного діалогу;

вміти застосовувати теоретичний і прикладний ресурс релігієзнавства для осмислення світоглядної культури людства, тенденцій цивілізаційного духовно-культурного розвитку; застосовувати релігієзнавчі знання в міжпредметній сфері їх зв'язку з педагогікою та географією; заохочувати в освітньому процесі толерантні, етичні, повзливі взаємини його учасників.

Засади «політики» курсу:

- Студентоцентричність;
- Діалогічність та комунікативна відкритість;
- Широка палітра для індивідуальної навчально-творчої самореалізації студента (через диференційовану й різноманітну мережу індивідуальних навчально-дослідних завдань та форм аудиторної й позааудиторної роботи);
- Пріоритетність самостійної думки студента, гарантія його права на власну позицію (за умови належного її аргументування з використанням плюралістичних світоглядних й методичних інструментів);
- Застосування широкого спектру новітніх форм навчальної комунікації; першорядна увага не до «букви» додержання навчального графіку, а до духу інтелектуального зростання та креативності студента в навчанні та здобутті компетентностей.

Загальна інформація про розподіл годин

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	Змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	1	5,0	150	2	15	-	30		105	-	залік / іспит

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1 Феномен релігії, її генеза та типи. Специфіка орієнталістських національних релігій											
Тема 1. Релігія і наука про релігію: сутнісні риси, структура, функції, принципи пізнання	16	2	4			12						
Тема 2. Феномен священного та способи його осягнення. Віра і розум у світоглядному самовизначенні людини	16	2	4			12						
Тема 3. Духовно-ціннісний пошук в національних релігіях Індії	16	2	4			12						
Тема 4. Природа, соціум, культура, мораль у дзеркалі релігійної духовності Китаю та Японії	16	2	2			12						
Тема 5. Смісловиттєві і соціальні засади юдаїзму як монотеїстичної релігії	16	1	2			10						
Разом за ЗМ 1	80	9	16			58						
	Змістовий модуль 2 Світові релігії та релігія в сучасному світі											
Тема 6. Образ людини і комунікації у світогляді та життєвій практиці	16	2	4			12						

буддизму												
Тема 7. Віроповчальні, моральні, соціальні інтенції християнства	18	2	4			12						
Тема 8. Іслам: специфіка віри та культурно-соціальні коди	18	1	4			12						
Тема 9. Форми релігії та релігійності в умовах сьогодення (Україна, світ). Взаємодія світського та релігійного в сучасності.	18	1	2			11						
Разом за ЗМ 2	70	6	14			47						
Усього годин	150	15	30			105						

Тематика лекційних занять з переліком питань

Тема 1

Релігія і наука про релігію: сутнісні риси, структура, функції, принципи пізнання

1. Життєво-ціннісні передумови релігії та релігійності. Феномен релігійної віри.
2. Структура та функції релігійного феномена.
3. Релігієзнавство як наука та навчальна дисципліна, його принципи й міжпредметні зв'язки. Значущість релігієзнавства для педагогів та географів.

Тема 2

Феномен священного та способи його осягнення. Віра і розум у світоглядному самовизначенні людини

1. Поняття священного у світоглядній свідомості, його ціннісна роль у культурі та соціумі. Суть та форми релігійного культу.
2. Ідеї Божественного та типи уявлень про зв'язки Бога і світу.
3. Релігійна віра і розум: спільне і відмінне. Релігія і наукове пізнання.

Тема 3

Духовно-ціннісний пошук в національних релігіях Індії

1. Національні релігії Індії: віроповчальні засади індуїзму, джайнізму, сикхізму.
2. Актуальні аспекти філософії, етики та соціальних ідей індуїзму, джайнізму, сикхізму.
3. Культово-обрядове та естетичне різноманіття індійської релігійності.
4. Індуїзм, джайнізм, сикхізм у сучасному світі.

Тема 4

Природа, соціум, культура, мораль у дзеркалі релігійної духовності Китаю та Японії

1. Національні релігії Китаю (конфуціанство, даосизм), їхні доктринальні основи та культові форми.
2. Синтоїзм в історії та культурі Японії: світобачення, обряди, націєтворчий потенціал.
3. Сучасні соціальні контексти функціонування конфуціанства, даосизму, синтоїзму.

Тема 5

Смисложиттєві і соціальні засади юдаїзму як монотеїстичної релігії

1. Джерела та специфіка монотеїстичного світорозуміння в юдаїзмі.
2. Моральні й соціальні цінності юдаїзму.
3. Культові практики, свята та культурні особливості юдаїзму.
4. Течії юдаїзму. Юдаїзм у сучасних Ізраїлі, світі та Україні.

Тема 6

Образ людини і комунікації у світогляді та життєвій практиці буддизму

1. Типологічні риси світових релігій та їхня цивілізаційна значущість.
2. Генеза та віроповчальне ядро буддизму. Постать Будди та її символічно-сміслова дієвість.
3. Буддійські уявлення про суть та призначення людини і її моральне самовизначення.
4. Течі та напрями буддизму: філософські та культові відгалуження.

5. Соціально-ціннісні ідеї сучасних буддистських діячів та мислителів (Далай-Лама XIV, Дайсаку Ікеда та інші).

Тема 7

Віроповчальні, моральні, соціальні інтенції християнства

1. Генеза християнства та основи його віровчення.
2. Специфіка етики та уявлення про людину й соціум у християнстві.
3. Гілки та конфесійне різноманіття християнства.
4. Християнська філософська спадщина: провідні ідеї й персоналії.
5. Естетична культура християнства.
6. Християнство в сучасному світі та Україні. Християнство й актуальні проблеми прикладної етики.

Тема 8

Іслам: специфіка віри та культурно-соціальні коди

1. Походження ісламу. Постать пророка Мухамеда.
2. Основи ісламської віри.
3. Течії та напрямки ісламу, їхні доктринальні та культові особливості. Варіації культурної ідентичності мусульманських спільнот у сучасному світі.

Тема 9

Форми релігії та релігійності в умовах сьогодення (Україна, світ).

Взаємодія світського та релігійного в сучасності.

1. Релігійна палітра сучасного світу: ключові маркери.
2. Поняття свободи совісті, секулярності / постсекулярності, соціально значущої активності релігійних спільнот.
3. Міжконфесійний діалог у сучасному світі: проблеми та здобутки.
4. Релігійна культура в «постінформаційну» добу: специфіка функціонування та трансформацій.

Тематика семінарських занять із переліком питань

№ з/п	Назва теми
1	Життєво-ціннісна специфіка релігійного світогляду. Релігієзнавчий підхід до його осмислення 1. Природа релігійної потреби. 2. Ідеї щодо суті та джерел релігії. 3. Структура релігії та її функції. 4. Суть релігієзнавства, його принципи, дисципліни та зв'язок з іншими науками.
2	Ідеї священного та Божества у релігійній свідомості 1. Етимологічні аспекти поняття «Бог». 2. Священне – предмет релігійного поклоніння. 3. Риси священного та його соціокультурні варіації. 4. Феномен релігійної віри. 5. Ідея Бога та її форми. 6. Моделі зв'язку Бога і світу (теїзм, деїзм, пантеїзм, етико теологія). Феномени агностицизму та атеїзму і їхні ціннісні основи.
3	Основи віри та культу в релігіях Індії. Їхнє цивілізаційне значення. 1. Специфіка індійських моделювань священного: загальні риси. 2. Зміст ведичної духовності та її світоглядні основи. 3. Індуїзм – модель світу, соціуму, особистості. 4. Джайнізм – домінантність біосферної відповідальності. 5. Сикхізм – єдиний Бог, мораль, пізнання.
4	Релігійні традиції Китаю та Японії 1. Джерела та зміст даосизму. 2. Релігійне і соціальне в конфуціанстві. 3. Релігійність в японській культурі. Натуроцентризм. 4. Синтоїзм і японські форми буддизму: світогляд, ритуали, естетика, соціальність.
	Бог, історія, людина, цінності, суспільство в юдаїзмі 1. Соціокультурне та смислове у джерелах юдаїзму. 2. Засади світогляду. 3. Трансформації віровчення в історії. 4. Течії юдаїзму. Юдаїзм і сучасний соціум.
6	Феномен світових релігій. Основи буддійського вчення та релігійно-етичних практик 1. Сутнісна специфіка світових релігій. 2. Джерела буддизму. Постать Будди. 3. Буття і цінності в буддизмі. Ціннісні траєкторії восьмеричного шляху і ідеалу нірвани. 4. Течії буддизму у сучасному світі. 5. Культове мистецтво буддизму і його смисли.
7	Християнство, його віроповчальні, моральні, культурні основи та конфесійна палітра 1. Світоглядне й соціальне у джерелах християнства. 2. Постать Боголюдини – Ісуса Христа. 3. Образ спасіння, його життєво-ціннісних передумов і динаміки. 4. Течії християнства і їхня віроповчальна та культова специфіка. 5. Християнське мистецтво: варіативність канонів і позаканонні форми в сьогоденні. 6. Християнство і сучасні виклики: світ, Україна.
8	Основи ісламської духовності та обрядовості Походження наймолодшої зі світових релігій. Постать пророка Мухамеда. Світоглядне ядро ісламу і специфіка його теоцентризму та монотеїзму. Ісламські етика й право: історичні моделі та сьогоденні варіації. Естетична культура ісламу. Іслам в наші дні: контраверсії самоопозиціонування й ціннісних програм.

9	Релігія і сьогодення: ціннісні та соціальні аспекти Соціологічні дані щодо релігійності та релігій у сучасному світі й Україні. Варіативність ціннісних програм різних релігій і різних течій у тій чи тій релігії. Релігія і політика: актуальні проблеми. Релігія й естетична культура: новітні метаморфози. Наука і релігія: діалог у сьогоденні. Українські контексти релігійних процесів XXI ст.: безпекові домінанти.	
---	---	--

Завдання до самостійної роботи

Принципи організації самостійної роботи

- Використання міждисциплінарних зв'язків з уже вивченими курсами та гуманітарною базою, здобутою в загальноосвітній школі;
- Робота з фрагментами першоджерел, зокрема, й англомовними;
- Втілення результатів виконання роботи у різних формах творчих завдань;
- Діалогічність і ідейний взаємобмін (зокрема, позааурочний) студентів щодо змісту самостійної роботи; взаємне збагачення студентами знань одне одного через представлення власних тематичних траєкторій;
- Зорієнтованість на співвіднесення філософських ідей із потребами фаху, який здобувають студенти.

Зміст завдань для самостійного опрацювання і форми їх представлення

1. Актуальні аспекти етики, естетики, соціальних учень орієнталістських релігійних традицій: сучасні тенденції (порівняльна таблиця).
2. Актуальні аспекти етики, естетики, соціальних учень релігій авраамістичного кореня: сучасні тенденції (реферат)
3. Варіації вчення про людину в течіях буддизму (аналітична доповідь).
4. Сучасне богослов'я юдаїзму: постаті та ідеї (презентація).
5. Сучасне богослов'я ісламу: персоналії, концепції (презентація)
6. Форми соціалізації сучасних джайністів (есе)
7. Віхи історії релігії в Україні та на Буковині (аналітична доповідь).
8. Світоглядні аспекти гендерних та сімейно-шлюбних цінностей у світових та етнічних релігіях сьогодення (презентація з компаративним елементом).
9. Погляди на феномен війни та миру у світових та етнічних релігіях (письмовий аналіз найновіших висловів релігійних лідерів світу й України)
10. Форми сучасного атеїзму та його діалогу з релігійним світоглядом (аналітична презентація).
11. Місія мистецтва за священними текстами етнічних і світових релігій (порівняльна таблиця).
12. Політичні процеси у висвітленні сучасного богослов'я: міжрелігійний та міжконфесійний зріз (аналітична доповідь).
13. Ідеї щодо майбутнього в сучасних релігіях Сходу (презентація).
14. Футурологічні концепції в сучасних юдаїзмі, християнстві та ісламі (реферат)
15. Фундаменталізм і модернізм у сучасному релігійному житті (есе).
16. Осмислення технологічних новацій сучасної цивілізації у світових релігіях (компаративна доповідь).
17. Ціннісно-світоглядні портрети провідних релігійних лідерів сучасного світу (презентація).

18. Релігійні цінності в публіцистичному дискурсі провідних сучасних природознавців: альтернативи підходів та оцінок (есе).

Приклади творчих завдань

1. Підготувати та представити есе за обраними афоризмами про релігію і віру (*афоризми додаються*).
2. Обрати три сучасні новели з темою діалогу Бога і диявола та проаналізувати їхній зміст у формі порівняння сюжету, метафор, міри тяжіння авторів до тих чи тих культових релігій (або деїзму, пантеїзму, агностицизму, атеїзму тощо).
3. Підготувати есе на тему: «Якби від мене залежало: встановити чи не встановити в Україні державну релігію – як би я повіся (-лася), і чому саме так?»
4. Написати та представити есе за обраними афоризмами Конфуція (можна обрати ті думки, з якими погоджуєтесь, або, навпаки, – ті, з якими вважаєте за потрібне посперечатися).
5. Підготувати доповідь «Конфуціанські ідеї та цінності в суспільно-політичному житті сучасного Китаю»
6. Організувати тематичну дискусію: «Які ідеї та форми життя східних духовних традицій можуть бути справді актуальні для сучасної західної людини».
7. Виконати презентацію: «Культове мистецтво (архітектура, образотворче мистецтво, музика) тієї чи іншої східної національної релігії» (за вибором).
8. Виконати презентацію та організувати тематичну дискусію на тему: «Харчові санкції і заборони згідно з кашрутотом, їхні особливості та смисл».
9. Написати та представити есе «Переплетеність побутової і релігійної тематики у зразках єврейського національного гумору».
10. Організувати тематичну дискусію «Танах (Старий Заповіт) – книга гуманна чи жорстока?» (розкрити питання в проблемному ключі з урахуванням як одних, так і інших аспектів).
11. Написати та представити есе за обраними афоризмами з Талмуду.
12. Підготувати комплекс тестових завдань за блоком тем, присвячених світоглядів та історії етнічних релігій.
13. Підготувати та представити есе за сентенціями та афоризмами з «Дхаммапади».
14. Здійснити повідомлення з презентацією про унікальну пам'ятку буддійської культури – «камінну Книгу» (архітектурний комплекс Куто-до Пайя (в місті Мандалай, М'янма).
15. Підготувати презентацію щодо біблійних мотивів в образотворчому мистецтві (живописі, скульптурі – твори художників можна визначити на власний вибір).
16. Зробити аналітичну доповідь «Ставлення християнства до актуальних проблем прикладної етики (сурогатне материнство, позашлюбні стосунки, проблема абортів, проблема евтаназії, одностатеві шлюби)».
17. Організувати тематичну дискусію на тему «Ментально-ціннісні колізії боротьби за автокефалію та єдність українського православ'я».
18. Зробити аналітичне повідомлення: «Становище жінки в ісламі» (проаналізувати і те, що про це говорить Коран, і те, яким в цьому плані нині є стан речей в різних ісламських країнах – наприклад, порівняти становище жінки, з одного боку, в Туреччині, а з іншого – в Саудівській Аравії).
19. Зробити доповідь: «Внесок ісламських народів у світову культуру і науку».
20. Підготувати та захистити презентацію «Естетична культура ісламу».
21. Провести полемічну бесіду на тему «Мусульманські мігранти в сучасних країнах Заходу: позитивний чинник синергії культур і цінностей чи загроза?»
22. Зробити аналітичне повідомлення «Соціально-психологічні передумови та вектори діяльності деструктивних неорелігій в пострадянській Україні (можна екстраполювати аналіз на такі течії, як «Біле братство», «Церква «Відродження» та ін.)
23. Підготувати проєкт доповіді на студентській науковій конференції «Релігієзнавство і культурологія: пункти дотику»

Методи навчання

Навчальні заняття спитаються на використання як традиційних, так й інтерактивних методів навчання, зокрема 1) проблемних лекцій; 2) семінарів-колоквіумів; 3) семінарів-дебатів; 4) захистів творчих робіт (есе, презентацій, творів-роздумів); 5) мисленнєвих експериментів; 6) роботи з ерудиційними та аналітичними тестовими завданнями; 7) інтелектуальних ігор та вікторин; 8) дистанційного навчання з використанням онлайн платформ.

Система контролю та оцінювання

Методи контролю

Методи та засоби демонстрування та оцінювання результатів навчання такі:

- усна, діалогічна та дискусійна презентація результатів виконаних завдань;
- поточні та модульні контрольні роботи з використанням тестових завдань;
- захист творчих робіт (есе, творів-роздумів, рефератів).

У разі проведення навчального процесу та оцінювання в дистанційній формі використовуються засоби Moodle (у тому числі тестування).

Форми контролю

Формами поточного, модульного та підсумкового контролю є усне опитування (фронтальне, індивідуальне, комбіноване), аналіз інформативності та логічності виконання письмових робіт та презентацій; дискусійних і дебатних виступів; перевірка тестових завдань.

Контроль самостійної роботи й оцінка її результатів передбачає:

- самоконтроль і самооцінку студента та контроль й оцінку з боку викладача.

Основними формами контролю самостійної роботи є:

- бліц-опитування та тестування на поточних заняттях;
- модульні контрольні роботи;
- постановка додаткових питань (за темами самостійної роботи) при представленні студентами завдань на семінарських заняттях, захисті творчих робіт;
- оцінювання виконаних письмових робіт;
- опитування та тестування на іспиті.

Поточний контроль становить 60% загального результату; підсумковий контроль (іспит) – 40%.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)									Залік (максимальна кількість балів)	Підсумкова максимальна кількість балів з курсу
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		
Всього 30 балів максимум У межах кожної теми оцінюються максимально: - усна теоретична відповідь – 2 бали; - виконання творчого завдання – 1 бал; - доповнення, участь у дискусії – 1 бал. Модульна к/р містить питання кожної теми і дозволяє отримати максимально 10 балів.					Всього 30 балів максимум У межах кожної теми оцінюються максимально: - усна теоретична відповідь – 2 бали; - виконання творчого завдання – 2 бали; - доповнення, участь у дискусії – 1 бал. Модульна к/р містить питання кожної теми і дозволяє отримати максимально 10 балів.				40	100

Загальні критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

(у сукупності поточного і підсумкового контролю)

Оцінка «А» (90-100 балів) здобувають студенти, які

- ✓ мають належний базис знань з релігієзнавства, відповідні мисленнєві навички, що спираються на сформований світогляд і широку гуманітарну ерудицію;
- ✓ демонструють критичне й водночас конструктивне, чітко структуроване мислення;
- ✓ вільно оперують знаннями щодо основних етапів і тенденцій розвитку релігій світу; компетентно орієнтуються в базових першоджерелах і пропонованих у межах курсу наукових розвідках; глибоко усвідомлюють зміст та життєво-соціокультурні основи провідних релігійних систем світу.
- ✓ на високому аналітичному рівні здатні пояснювати взаємозв'язок життєвого шляху ключових діячів релігій, співвідношення соціокультурних обставин їхнього формування із генезисом їхніх доктрин.
- ✓ здатні синтезувати та застосовувати потенціал ідей та підходів релігієзнавства для аналізу актуальних тенденцій функціонування релігій у соціумі, культурі; зв'язку релігії та етики, релігії і мистецтва.
- ✓ усвідомлюють і можуть пояснити контекст взаємодії своєї майбутньої професійної діяльності з компетенціями, що даються курсом релігієзнавства.

Оцінки «В» (80-89 балів) та «С» (70-79 балів) виставляється студентам, які

- ✓ мають і виявляють розвинуті духовно-творчі інтереси; загалом добру й збалансовану ерудицію;

- ✓ знають основну першоджерельну та навчальну літературу з курсу; вміють презентувати ключові ідеї відповідних праць;
- ✓ можуть розкрити (хоч і часом репродуктивно) зміст віри провід релігій та конфесій світу;
- ✓ обізнані із образами засновників світових релігій;
- ✓ розуміють, як застосовуються релігієзнавчі знання й мисленнєві навички до аналізу соціокультурних і ціннісних процесів (проте пояснюють ці механізми дещо абстрактно);
- ✓ демонструють усвідомлення зв'язку своїх безпосередніх фахових компетенцій із релігієзнавчими знаннями.

Розмежування рівнів «В» і «С» залежить від міри глибини та аналітичності орієнтації студентів щодо окреслених маркерів.

Оцінки «D» (60-69) та «E» (50-59) виставляються студентам, які

- ✓ мають несистемні уявлення про коло та зміст ключових проблем та принципів релігієзнавства.
- ✓ на пересічному рівні оволоділи поняттями, категоріями, підходами, розробленими у межах релігієзнавства.
- ✓ мають не завжди точні та чіткі уявлення про образи постатей засновників світових релігій і ключові засади віри національних та світових релігійних течій.
- ✓ орієнтуються в базовій літературі з курсу, хоча не завжди здатні коректно витлумачити зміст тих чи інших ідей, принципів, учень тощо.

Розмежування рівнів «D» і «E» залежить від вищої чи нижчої міри освоєння студентами цих параметрів.

Оцінки «F» і «Fx» ставляться, якщо студенти

- ✓ не виявили знань програмного матеріалу або засвідчили ці знання на досить невисокому, хаотичному рівні;
- ✓ не розуміють суті більшості питань, які вивчаються в курсі, або мають щодо них лише буденні, неаргументовані уявлення;
- ✓ не обізнані з базовими відомостями про вчення навіть світових релігій;
- ✓ демонструють елементарне нерозуміння пунктів взаємозв'язку релігієзнавчих знань із культурологією.

Розмежування рівнів «F» і «Fx» визначається масштабом окреслених прогалин у знаннях.

Зразки тестових завдань

До модуля 1

1. Співвіднесіть кожен розділ філософії релігії із тими явищами релігії, які є предметом вивчення саме цього розділу (позначивши однаковими цифрами):

Аксіологія релігії (1), Онтологія релігії (2), Праксеологія релігії (3), Гносеологія релігії (4), Історія релігії (5)
[.....]

- ✓ Релігійні вчення про співвідношення духу і матерії та про першооснови і структуру реальності ();
- ✓ Заповіді щодо уникнення гріховності та формування праведності ();
- ✓ Релігійні погляди на співвідношення віри і розуму та шляхи руху до істини ();
- ✓ Вплив релігійних переконань на ставлення людей до праці, соціальної активності і т.д. ();
- ✓ Формування, розвиток у часі релігійних учень та інституцій ()

2. Підкресліть той варіант чи варіанти, що є правильними:

а) релігієзнавство – це природнича наука; б) релігієзнавство – це богословська наука; в) релігієзнавство – це вчення про Бога; г) релігієзнавство – це філософсько-гуманітарна наука, що досліджує релігійне ставлення людини до світу; ґ) релігієзнавство – це наукове доведення релігійного віровчення

3. Назвіть два основних різновиди (типи) філософії релігії. Один із них при дослідженні релігії ґрунтується на визнанні того, що вона є результатом дії Бога (і, отже, визнає його існування), а другий розглядає та аналізує релігію як суто соціальне і культурне явище, породжене людським суспільством і людською свідомістю.

1) [...]; 2) [...].

4. Стисло розкрийте зміст таких принципів релігієзнавчого дослідження:

- а) незаангажованість;
- б) історизм;
- в) толерантність;

5. Про яку з функцій релігії йдеться?

Створення передумов спілкування між особами, спільнотами, культурами на основі спільних релігійних уявлень та цінностей

[...]

6. Про яку з функцій релігії йдеться?

Релігійне «узаконення» моральних, правових, політичних та інших норм і традицій

[...]

7. Про яку з функцій релігії йдеться?

Поширення через релігію освітніх, мистецьких, етичних, суспільних цінностей та надбань

[...]

8. Про яку з функцій релігії йдеться?

Ідейно-психологічне «відшкодування» людської обмеженості, слабкості, недосконалості

[...]

9. Про яку з функцій релігії йдеться?

Формування системи уявлень про засади буття світу, місце та призначення людини в ньому

[...]

10. Про яку з функцій релігії йдеться?

Створення умов для об'єднання чи роз'єднання соціальних спільнот на ґрунті віри та обрядів

[...]

11. Як відомо, походження слова релігія одні дослідники виводять від латинського дієслова «RELEGERE», а інші – від «RELIGARE». Що означає кожне з цих слів?

1) Relegere –

[...]

2)Religare –
[...]

12. Прагнення до якої з наведених цінностей є основним у межах релігійної віри?

а) матеріальний добробут; б) всебічне знання про природу; в) прогрес цивілізації; г) безсмертя

13. Загальна назва релігійних вчень, які визнають єдиного Бога - це...

[...]

14. Заперечення існування Бога чи богів – це...

[...]

15. Визнання багатьох богів, але реальне поклоніння лише одному з них – богів свого роду чи племені – це...

[...]

16. Визнання багатьох богів та поклоніння їм – це...

17. Концепція, яка визнає Бога не зовнішньою щодо природи, трансцендентною силою, а ніби розчиненим в природі – його внутрішньою енергією, тотожною природній закономірності – це...

[...]

18. Співвіднесіть кожну з наведених моделей зв'язку Бога і світу з тим образним уявленням про Бога, яке для відповідної моделі є характерним:

Пантеїзм (1); Деїзм (2); Атеїзм (3); Теїзм (4); Етикотеологія (5)

[.....]

а) Бог як особистість (батько, правитель світу, опікун людської долі тощо) ()

б) Бог як ідеальний «програміст» світових законів ()

в) Бог як живе, пульсуюче «серце» Всесвіту, його внутрішня духовна енергія ()

г) Бог як гарант кінцевого торжества моральних ідеалів ()

г) Бог як ілюзорне уявлення людини, якому не відповідає реальне існування такої сутності ()

19. У контексті якої з цих концепцій зв'язку Бога і світу найбільше зберігає значущість віра в реальність «чудес»?

а) етикотеологія; б) деїзм; в) теїзм; г) пантеїзм; г) агностицизм

20. Які чотири аспекти релігійного ставлення до священного німецький дослідник Р.Отто виділяв як головні? Перерахуйте.

1) [...]

2) [...]

3) [...]

4) [...]

21. Яка з ідей походження релігії розглядає релігійний світогляд як результат намагання людини духовно освоїти сили та стихії природи через їх ідеальне одухотворення?

[...]

22. Яка з ідей походження релігії пояснює релігію ніби із-середини, спираючись на віру в Божественне та на конкретні релігійні переконання?

[...]

23. Яка з ідей походження релігії вважає першоджерелом виникнення релігійних уявлень людські емоції переживання за свою долю на тлі грізних явищ, що вселяють тривожний стан щодо майбутнього?

[...]

24. Яка з ідей походження релігії вважає її результатом свідомого навіювання певними людьми чи спільнотами іншим людьми чи спільнотам хибних, спотворених уявлень заради маніпуляції ними?

[...]

25. Яка з ідей походження релігії вважає її результатом первісної угоди про визнання духовних сил, укладеної в давнину між людьми заради самообмеження та стримування руйнівних нахилів?

[...]

26. Яка з ідей походження релігії акцентує передусім брак істинних знань про закони Всесвіту як головну причину виникнення релігійних вірувань?

[...]

27. Який «доказ» буття Бога спирається на цю тезу:

- наявність в усі періоди розвитку людства релігійних уявлень і культів

[...]

28. Який «доказ» буття Бога спирається на цю тезу?:

- недосконалість людини і наявність в її душі уявлення про абсолютну досконалість

[...]

29. Який «доказ» буття Бога спирається на цю тезу?

- впорядкованість світу й усвідомлення доцільності його буття

[...]

30. Який «доказ» буття Бога спирається на цю тезу?

закони морально належного в житті людини й ідеал блаженства як результату вірності цим законам

[...]

31. Який «доказ» буття Бога спирається на цю тезу?

- ідея першопричини всесвітнього цілого

[...]

32. Співвіднесіть кожне поняття із відповідним йому терміном, позначивши кожен пару «термін-значення» окремою цифрою:

тотем (1); табу; (2) фетиш; (3) шаман (4); аніма (5)

[.....]

- ✓ релігійна заборона певних форм поведінки ()
- ✓ предмет, якому приписують таємничі властивості й щодо якого здійснюється рел. поклоніння ()
- ✓ тварина чи рослина – «покровитель» роду (племені) ()
- ✓ жрець у первісних віруваннях ()
- ✓ уявлення про нетілесну сутність живої істоти ()

33. Підкресліть термін, що є логічно зайвим у наведеному ряду окремих релігій:

конфуціанство; індуїзм; вішнуїзм; синтоїзм; даосизм; юдаїзм

34. Адекватно співвіднесіть назви шляхів релігійного вдосконалення в індуїзмі:

шлях вчинків (1), шлях вірності богам (2), шлях знання (3) / бхакті-марга (), джняна-марга (), карма-марга ()

35. Як називається збірка філософських коментарів до Вед?

[...]

36. Перерахуйте чотири основні варни (касти) індійського суспільства. Підказка: за віруваннями індусів перша каста походить від уст бога Брахми, друга – від його рук; третя – від стегон; четверта – від стоп.

1) [...]

2) [...]

3) [...]

4) [...]

37. Якого з індуїстських богів часто зображають танцюючим і чому?

[...]

38. Перерахуйте 5 головних чеснот згідно з конфуціанством (зазначити оригінальні китайські назви).

1) [...]; 2) [...]; 3) [...]; 4) [...]

39. Зазначте юдейського богослова 12-13 століття, котрий звів зміст віровчення юдаїзму до 13 лаконічно сформульованих тез

[...]

40. Озвучте крилатий вислів з Тори, який виражає принцип воздаяння – добром за добром, злом – за зло.

[...]

41. Назвіть течію юдаїзму, прихильники якої регулярно здійснюють паломництва в ряд міст України

[...]

42. Який ренесансний художник, уславився скульптурним зображенням найбільшого юдейського пророка Мойсея (із променями світла з чола).

[...]

43. Спробуйте зрозуміти логіку цього афоризму та вставити пропущене:

Чезаре Павезе: «Релігія – це переконання, що все, що відбувається з нами, є надзвичайно _____ (яким?). І саме тому вона існуватиме завжди».

44. Один письменник, характеризуючи *релігійну нетерпимість*, притаманну багатьом фанатичним віруючим, із *сарказмом* зазначав: «Любов до Бога нерідко перебільшується нами до ...» Оберіть правильне завершення цього афоризму:

- а) самопожертви; б) ненависті до інших людей;
в) нестями; г) самозневаги

45. Увійдіть в логіку наведеного афоризму Марка Твена та зазначте, про якого саме символічного персонажа, відомого з релігійної культури, йдеться:

«Ніколи не судіть про людину за її друзями, адже в нього вони були бездоганні»?

[...]

До модуля 2

1. Один з них – *сакральна істота*, інший – *світська людина*. Але і той, й інший спромоглися на свої епохальні відкриття, *перебуваючи під деревом*. Назвіть цих двох осіб та їхні відкриття.

[...]

2. Що прагнули підкреслити послідовники махаяни, називаючи свою течію «великою колісницею», а течію своїх опонентів – «малою колісницею» («хінаяна»)? Стисло вписати відповідь.

[...]

3. *Народження, старіння, хвороба, неспокій, нещастя, біль, розпач, відчай, неможливість здобути бажане* – яким поняттям узагальнюються в буддизмі всі ці феномени?

[...]

4. Буддійський восьмиетапний шлях належного життя є:

- а) аскетичним;
б) гедоністичним
в) _____ (інше)

5. Що саме так характеризується в буддійській Трипітаці: «Це місце, де немає землі, води, вогню й повітря; це не безмежний простір й не місце, де немає нічого; не межа між відмінним і невідмінним; не цей світ і не інший; це там, де немає ні сонця, ні місяця. Це не приходить і не відходить, ані стоїть на місці, ані згасає чи починається. Не має основи, не має продовження, не має зупинки. Це кінець страждання Це – ...».

[...]

6. Яким із цих термінів у буддизмі ваджраяни позначається *живописна, графічна або й архітектурна схема світової ієрархії духовних сил* (підкресліть прямою лінією), а яким – *молитовна магічна формула, призначена для постійного повторювання* (підкресліть хвилястою лінією)?

бодхі, мантра, сутра, мандала, карма

7. Як називається етап буддійського «*восьмеричного шляху*», що спонукає до *внутрішньої і зовнішньої культури слова*: утримання від лихослів'я, пліток, наклепів, спотворення інформації

8. Зазначте етап буддійського «*восьмеричного шляху*», що спонукає людину, яка *вже досягла належного рівня моральності, не зупинятися у вдосконаленні і примножувати роботу над собою?*

а) праведні вчинки; б) праведне зусилля; в) праведна медитація

9. Позначте, які з наведених пунктів *адекватно* характеризують співвідношення Святого Письма і Святого Передання?

- а) Святе Письмо – це 4 Євангелія, а Святе Передання – це Діяння апостолів;
- б) Святе Передання визнається всіма християнами менш богонатхненним, ніж Святе Письмо;
- в) Святе Письмо визнають лише протестанти, а Святе Передання – православні і католики;
- г) Святе Письмо – це тексти Старого і Нового Заповіту, а Святе Передання – спадщина вселенських та деяких помісних соборів, твори отців Церкви тощо;
- г) Православні та католики визнають і Святе Письмо, і Святе Передання однаково богонатхненими, а протестанти – Святе Передання лише корисним в освоєнні богонатхнених істин Святого Письма;
- д) Святе Письмо розповідає про Ісуса Христа, а Святе Передання – лише про святих.

10. Через них «під видимим образом передається віруючим незрима благодать Божа». Який вид *християнських культових дій* так визначається у цій релігії?

[...]

11. Назвіть ті аспекти християнської віри й культової практики, які можуть деякими дослідниками розглядатися як *залишки або «відголоси» політеїзму*?

[...]

12. На території якої держави знаходяться нині міста Мекка та Медина?

- Ємен
- Бахрейн
- Об'єднані Арабські Емірати
- Катар
- _____ (інше)

13. Назвіть християнські імена релігійних персонажів, що в ісламі фігурують, як: Нух _____, Ібрагім _____, Дауд _____, Іса _____.

14. Яким словосполученням в ісламі позначають *першорядне значення Мухамеда серед пророків*?

- “Голова пророків”
- “Наставник пророків”
- “Мудрість пророків”
- “Совість пророків”
- _____ (інше)

15. Співвіднесіть кожен з цих ісламських термінів з його значенням, позначивши їх однаковими цифрами:

- Рамадан (1)
- велике свято жертвоприношення ()
- Халіфат (2)
- священна боротьба за віру ()
- Зак'ят (3)
- щорічний податок ()
- Шахада (4)
- місяць посту ураза ()
- Курбан-байрам (5)
- виголошення свідчення віри ()
- Ід аль-адха (6)
- ісламська теократична імперія ()
- Джихад (7)

16. Який з перерахованих термінів є назвою *оповідей*, з яких складається друга за значенням релігійна книга ісламу – Сунна (оберіть правильне)?

- Сури
- Псалми
- Сутри
- Хадиси
- Араньяки

17. Прихильники якого з основних напрямів ісламу – *шиїзму чи сунізму* — кількісно переважають у сучасному світі?

[...]

18. Прихильники якого з напрямків ісламу – *шиїзму чи сунізму* кількісно переважають в Україні (з урахуванням Криму)?

[...]

19. Як відомо, у східному куті Кааби розміщено так званий «чорний камінь». Яке походження і значення, за переказами мусульман, він має? Стисло впишіть відповідь.

[...]

20. Як точно називається *неорелігійна течія* (поширена також і в Україні), у назві якої фігурує ім'я аватара (втілення) *індуського бога Вішну*?

- а) Крішнаїтська спільнота; б) Крішнаїтська спілка усвідомлення;
- в) Товариство свідомості Крішни; г) Крішна – наша надія.

Завдання для підсумкового контролю

1. Окресліть специфіку релігієзнавства в системі гуманітарних наук. Висвітліть його дисциплінарну специфіку, міждисциплінарні зв'язки та роль його вивчення для фахівців Вашого (культурологічного) фаху.
2. Розкрийте специфіку та завдання такої дисципліни в межах релігієзнавства, як релігійна культурологія.
3. Висвітліть проблему дефініції (визначення) поняття «релігія». Порівняйте богословські та секулярні погляди на зміст цього поняття.
4. Як Ви гадаєте, чи можна виокремити щось істотно спільне для змісту віри всіх релігій? Обґрунтуйте свою відповідь та проілюструйте її на матеріалі конкретних віровчень.
5. Окресліть основні функції релігії. Проілюструйте їхню дієвість на конкретних прикладах релігійно-соціального життя.
6. Дайте загальну характеристику провідних ідей щодо походження й сутності релігії. Які Ви знаєте актуальні теорії, що ґрунтуються на цих ідеях?
7. Порівняльно розкрийте погляди на сутність релігії таких філософів: Б. Спіноза, Д. Юм, І. Кант. Оцініть їхнє актуальне значення.
8. Порівняйте концепції щодо суті релігії таких мислителів: Л. Фюрбаха, С. К'єркегор, Е. Дюркгейм. Яку значущість ці погляди мають для сьогодення?
9. Компаративно висвітліть ідеї З. Фрейда, Е. Фромма, К. Юнга щодо суті та призначення релігійності.
10. Розкрийте суть та порівняйте зміст й антропологічні основи теїзму, деїзму, пантеїзму, етикотеології.
11. Що Ви знаєте про специфіку і варіації світоглядних основ агностицизму й атеїзму?
12. Дайте загальну порівняльно-типологічну характеристику таких історичних форм релігії, як первісні вірування, етнічні, світові та нео- релігії. Окресліть спільне та відмінне між ними.
13. Охарактеризуйте суть первісних релігійних вірувань та окресліть напрями їхньої еволюції в контексті подальшого розвитку релігії.
14. Дайте характеристику феномена магії. Проаналізуйте та проілюструйте прикладами особливості еволюції магії в межах розвинутих релігій.
15. Дайте характеристику феномена фетишизму. Обміркуйте особливості еволюції фетишизму у зрілих формах релігії.
16. Дайте характеристику феномена анімізму як однієї з форм первісних релігійних вірувань. Висвітліть його варіації в розвинутих релігійних ученнях.
17. Висвітліть специфіку тотемізму. Обґрунтуйте чи спростуйте тезу про те, що тотемізм як форма релігійних уявлень існує і в сучасних релігіях.
18. Розкрийте особливості шаманізму. Що Вам відомо про сучасний стан шаманістичних практик та їхні рецепції у зрілих формах релігійності?
19. Охарактеризуйте етапи еволюції давньогрецької і давньоримської релігій та здійсніть аналіз їхніх провідних образів, символів, сюжетів. Яке їхнє значення у світовій культурі?
20. Поясніть світоглядний і соціокультурний аспекти виникнення, функціонування та занепаду релігії Стародавнього Єгипту. Який внесок цієї релігії в пізнавальні надбання людства?
21. Обміркуйте зміст та символізм праслов'янських і праукраїнських вірувань.
22. Проаналізуйте ключові чинники виникнення етнічних релігій, охарактеризуйте їхні історичні та культурні типи.
23. Розкрийте історичні етапи формування та зміст віровчення й культу конфуціанства.
24. Здійсніть аналіз релігійно-культових та філософських елементів даосизму. Що Ви знаєте про впливи даосизму на сучасну філософську думку?
25. Здійсніть аналіз історичних тенденцій формування та основ віровчення й культу сикхізму. Який вплив здійснила ця релігія на культуру Індії?
26. Дайте аналітичну характеристику змісту віроповчальних й етичних принципів синтоїзму. Якою є роль цієї релігії в культурі Японії?
27. Охарактеризуйте віроповчальні основи джайнізму. Яке значення для ціннісної свідомості джайнів має послідовне дотримання принципів ахімси?
28. Проаналізуйте зміст віроповчальних принципів індуїзму. Що Ви знаєте про філософські системи індуїзму?
29. Розкрийте світоглядні постулати юдаїзму. Визначте їхній вплив на формування християнського вчення.
30. Дайте загальну характеристику феномена світових релігій і на конкретних прикладах їхнього віровчення й культу проілюструйте специфічні риси цього типу релігій.
31. Висвітліть основні історичні та світоглядні передумови й чинники виникнення буддизму. Як Ви гадаєте, в силу яких причин ця релігія стала однією з трьох світових?

32. Дайте порівняльну характеристику буддійських шкіл хінаяна і махаяна та напрямків, що постали на ґрунті ідей кожної з цих шкіл.
33. Висвітліть основні духовні та історичні передумови виникнення християнства.
34. Які причини зумовили поділ християнства на Західну (католицьку) і Східну (православну) церкви?
35. Охарактеризуйте основні догматичні відмінності між православ'ям і католицизмом. Як Ви гадаєте, чи істотно вони позначаються на розумінні пересічним католиком і православним смислу християнської віри й благочестя?
36. Охарактеризуйте сутність католицизму як однієї з гілок християнства. Що Ви знаєте про історію його виникнення та особливості функціонування в минулому й сьогодні?
37. Висвітліть причини формування східного католицизму та його українські контексти, зокрема, історичну й культурну роль українського греко-католицизму.
38. Обміркуйте світоглядні, соціокультурні та інтелектуальні джерела Реформаційного руху в Європі.
39. Розкрийте віроповчальну та культову специфіку ранніх форм протестантизму?
40. Які стадії у своєму розвитку пройшов протестантизм? Зробіть порівняльний аналіз пізніх течій протестантизму. Які з протестантських церков є найбільш впливовими у сучасному світі? (стисло розкрийте специфіку їхньої віри й культу).
41. Висвітліть православні та католицькі аргументи «за» і протестантські аргументи «проти» релігійного шанування ікон. Яким є Ваше ставлення до цієї проблеми?
42. Висвітліть православні й католицькі аргументи «за» і протестантські аргументи «проти» культу святих. Яким є Ваше ставлення до цієї проблеми? Чи можна шанування святих вважати «даниною» політеїзму? Обґрунтуйте свою думку.
43. Розкрийте зміст етичної доктрини християнства. Чи є різниця між етикою трьох християнських течій? Якщо так, то в чому вона виявляється?
44. Обміркуйте передумови походження, етапи становлення та цивілізаційне значення ісламу.
45. Дайте загальну характеристику постаті й діяльності Мухамеда як засновника ісламу. Розмежуйте історичні і міфічно-релігійні аспекти його образу.
46. Охарактеризуйте віроповчально-культову специфіку основних напрямів ісламу – шиїзму і сунізму.
47. Дайте загальну характеристику передумов становлення сучасних нетрадиційних культів (неорелігій). Які підходи до їхньої класифікації Вам відомі?
48. Що Ви знаєте про історичні етапи та культурну роль феномена секуляризації? Який зміст вкладається в поняття «постсекулярне суспільство».
49. Дайте аналіз найбільш визначальних тенденцій релігійної мережі сучасного світу.
50. Який стан та перспективи розвитку релігійних спільнот у сучасній Україні? Висвітліть специфіку найактуальніших українських релігійних реалій.

Критерії оцінювання на заліку

Курс «Релігієзнавство» складається з 2 теоретичних та 1 підсумкового модулів.

Теоретичні модулі оцінюються за системою 30 балів (max) кожен модуль.

Підсумковий модуль (залік) оцінюється в 40 балів.

Заліковий білет з «Релігієзнавства» містить 3 завдання.

Перші два завдання – це теоретичні питання, які оцінюються максимально в 15 балів кожне. Відповідь на кожне питання білету оцінюється від 0 до 15 балів так:

13-15 балів – якщо студент / студентка надає повну, теоретично компетентну, доказову, інтелектуально повноцінну відповідь на запитання.

Студент / студентка висвітлює наукову інформацію з курсу комплексно, міркує предметно й аргументовано, належно демонструє загальні й фахові компетенції, здобуті під час вивчення як цього курсу, так й інших курсів, що дисциплінарно корелюються з «Релігієзнавством». Бачить і вміє прояснити актуальні контексти відповідних релігійних постулатів.

Відповідь струнко структурована, логічно прозора, характеризується елементами евристичності та усвідомленням можливостей застосування відповідних знань. Мовна культура екзаменованого / екзаменованої – на високому рівні. Студент чітко усвідомлює контекст взаємозв'язків релігієзнавства зі своїм фахом – педагогікою й географією і вміє цим оперувати.

10-12 балів – присвоюється, якщо студент / студентка дає загалом змістовну відповідь, доволі добре обізнаний (обізнана) із суттю питань, які висвітлює, однак часом демонструє переважання репродуктивного підходу до висвітлення засвоєних знань над творчо-евристичним. Усвідомлює, як релігієзнавство пов'язане з педагогічними і географічними науками.

Коректно викладає навчальний матеріал, але подекуди неточно його осмислює; має окремі огріхи мовної культури. Попри це засвідчує прагнення будувати відповідь самостійно та надалі ще глибше освоїти відповідний матеріал та інструментарій.

9-7 балів – за відповідь, що є неповною, хоч і в загальних рисах розкриває базову інформацію з питання.

Знання наявні, але часто вони неточні, в деяких міркуваннях про складні релігійні ідеї та явища студент / студентка спотворює логіку їх розуміння. Бракує усвідомлення контекстуальних зв'язків відповідних вчень із соціальною та культурною реальністю. Наявні стилістичні й риторичні помилки у викладі матеріалу.

3-4 бали – в разі поверхової, відтворювальної, подекуди логічно хаотичної відповіді, однак з часткою предметних знань з питання.

Студент / студентка більшою мірою переповідає, але не аналізує навчальну й наукову інформацію; хибить проти істини при розкритті фактів та тлумаченні смислу висвітлюваних явищ, ідей та учень.

1-2 бали – відповідь дуже поверхова, безаргументативна.

Студент / студентка не знає основних фактів, термінів та визначень, не орієнтується в історичних віхах розвитку релігій, наявні елементи знань з питання пов'язує між собою хаотично; не усвідомлює зв'язку релігійних учень і їхніх соціальних та культурних контекстів.

0 балів – відповідь відсутня.

Третє завдання – розв'язання 5-х тестових завдань, і відповідь на кожне з яких оцінюються в 2 бали. Максимальна сума балів – 10 – здобувається в разі точного розв'язання кожного з тестових завдань.

Розподіл балів підсумкового модуля (заліку)

Теоретичний блок		Практичний блок
I питання	II питання	5 тестових завдань
15 балів	15 балів	по 2 бали кожна правильна відповідь
		10 балів
40 балів		

За умови успішної роботи в межах кожного теоретичного модуля та цілковитого виконання належних форм роботи на заліку студент / студентка має можливість за результатами курсу отримати максимально 100 балів, А, «відмінно».

Рекомендована література Основна

1. Академічне релігієзнавство. За науковою редакцією А. Колодного. Київ: Світ знань, 2000.
2. Басаури-Зюзіна А., Брильов Д., Васьків А., Васьків Л., Денисенко А. Релігієзнавство. Навчальний посібник. За науковою редакцією Д. Брильова. Київ : Дух і Літера, 2018.
3. Бродецький О.Є., Горохолінська І.В. Безпековий ресурс світоглядного знання в освіті: кейс релігієзнавства // Освітній дискурс: збірник наукових праць. Випуск 35 (7), 2021. С. 7-16.
4. Гнот С. Релігієзнавство. Навчальний посібник. Львів: ЛДУФК, 2011.
5. Гурська Л. Релігієзнавство. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2016.
6. Колодний А. Феномен релігієзнавства. Монографія. Київ: Інтерсервіс, 2020.
7. Лешан В. Основи релігієзнавства. Чернівці: Рута, 2005.
8. Луський В., Горбаченко Т., Лубська М., Яковенко А. Релігієзнавство. Підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2010.
9. Присухін С. Релігієзнавство. Навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2005.
10. Релігієзнавство: Навчальний посібник. За ред. Л. Мозгового, О. Бучми. Київ: Центр учбової літератури, 2008.
11. Релігієзнавчий словник. За редакцією А. Колодного і Б. Лобовика. – Київ.: Четверта хвиля, 1996.
12. Українське суспільство, держава і церква під час війни. Церковно-релігійна ситуація в Україні 2024 (інформаційні матеріали). <https://razumkov.org.ua/images/2025/01/28/2024-Religiya-religion-FIN.pdf>

Додаткова

1. Бгаватгіта. Харків: Фоліо, 2020.
2. Біблія, або Книги Святого Письма Старого і Нового Заповіту із мови давньоєврейської й грецької на українську наново перекладена / Українське Біблійне Товариство, 1993 (переклад І. Огієнка).
3. Біблія. Сучасний переклад з давньоєврейської та давньогрецької мов. Київ: Українське Біблійне Товариство, 2020 (переклад Рафаїла Турконяка).
4. Бродецький О. Є. Етичні цінності в релігіях: гуманістична синергія ідей. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2016.
5. Васильєва І. В. Людина у релігійному вимірі. Монографія Київ: Книга плюс; Херсон: Кальченко О. М., 2009.
6. Віллем Ж.-П. Європа та релігії. Ставки ХХІ століття. Київ: Дух і літера, 2006.
7. Дао де цзин. Харків: Фоліо, 2020.
8. Дейвіс Б. Вступ до філософії релігії Київ: Основи, 1996.
9. Дюркгайм Е. Первісні форми релігійного життя. Тотемна система в Австралії. Київ: Юніверс, 2002.
10. Еліаде М. Пошуки. Історія та смисл у релігії. Київ: Дух і літера, 2019.
11. Еліаде М. Трактат з історії релігії. Київ: Дух і літера, 2016.
12. Єленський В. Велике повернення. Релігія в глобальній політиці та міжнародних відносинах кінця ХХ – початку ХХІ ст. Львів: Видавництво УКУ, 2013.
13. Коран. Переклад смислів українською мовою. Київ: ДУМУ «Умма», Видавець Руслан Халіков, 2018.
14. Лубський В., Харьковщенко Є., Лубська М., Горбаченко Т. Історія релігій світу. Київ: Центр навчальної літератури, 2019.
15. Роль релігії у сучасних суспільних процесах. За загальною редакцією О.В. Паньків. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020.

16. Филипович Л. Культура релігійного життя. Вибрані праці. Київ: Інтерсервіс, 2016.
 17. Шепетяк О. Історія релігій. У 3-х тт. Жовква: Місіонер, 2019 – 2020.

Інформаційні ресурси

- Веб-сайт часопису «Софія» <https://sophia.knu.ua/index.php/sophia/issue/archive>
- Веб-сайт часопису «Схід» <http://skhid.kubg.edu.ua/>
- Веб-сайт часопису «Українське релігієзнавство» <https://uars.info/>
- Веб-сайт наукового щорічника «Історія релігій в Україні» <http://religio.org.ua/index.php/religio>
- Веб-сайт наукового часопису «Наукові записки НаУКМА. Філософія та релігієзнавство» <http://nzpr.ukma.edu.ua/>
- Веб-сайт наукового часопису «Актуальні проблеми духовності» <https://journal.kdpu.edu.ua/apd>
- Веб-сайт Вісника Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки <http://philosophy.visnyk.zu.edu.ua/>
- Веб-сайт наукового часопису «Мультиверсум. Філософський альманах» <http://multiversum.com.ua/index.php/journal>
- Веб-сайт наукового збірника «Освітній дискурс» <http://www.journal-discourse.com/uk/>
- Веб-сайт наукового часопису «Труди КПБА» <https://works.kpba.edu.ua/index.php/trudy>
- Веб-сайт наукового часопису «Occasional Papers on Religion in Eastern Europe» <https://digitalcommons.georgefox.edu/ree/>
- Релігійно-інформаційна служба України <https://risu.ua/>
- Журнал «Релігія та соціум» на сайті ЧНУ імені Юрія Федьковича <http://www.sociology.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/chasopys>
- Веб-сайт щорічника «Релігійна свобода» <https://ure-online.info/rs/>

Зарахування результатів неформальної освіти

Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол No109 від 28 березня 2022 року) (<https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf>) у процесі вивчення дисципліни здобувачу освіти може бути зараховано до 25% балів, отриманих за результатами неформальної та/ або інформальної освіти з проблем, що відповідають тематиці курсу.

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни «Релігієзнавство» регламентовано такими документами:

- «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf>;
- «Положення про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/media/f5eleobm/polozhennya-pro-zapobihannia-plahiatu_2024.pdf.